

Aan de leden van Provinciale Staten van Noord-Holland**Datum ingekomen vragen : 8 juni 2020****Datum GS-besluit : 7 juli 2020****Vragen nr. 75**

Vragen van de heer dr. Ir. **E.M.A. Smaling** (SP) over Datacenters Wieringermeer.

De voorzitter van Provinciale Staten van Noord-Holland deelt u overeenkomstig het bepaalde in artikel 45 van het Reglement van Orde voor de vergaderingen en andere werkzaamheden van Provinciale Staten mede, dat op 8 juni 2020 door het lid van Provinciale Staten, de heer dr. Ir. **E.M.A. Smaling** (SP), de volgende vragen bij Gedeputeerde Staten zijn ingekomen.

INLEIDING VRAGEN

NRC 6-7 juni heeft een groot artikel 'De Verrommeling van een Oer-Nederlandse polder'¹. Graag zien wij een uitvoerige reactie van GS op dit artikel. Wij hebben daartoe de volgende vragen opgesteld.

INLEIDING ANTWOORDEN

De maatschappij is meer en meer datagedreven. Daarnaast zorgt de recente uitbraak van Corona nog voor extra dataverkeer, veroorzaakt door toename van het thuiswerken met de vele online tools als Microsoft Teams en Skype. De verwachting is dat de omvang van het dataverkeer tot en met 2030 zal vertwintigvoudigen, mede door gebruik van bijvoorbeeld 5G. In dat dataverkeer vormen datacenters de basis en zijn dus essentieel. Bij de verdere digitalisering en verduurzaming van de economie zijn datacenters onmisbaar. Denk daarbij aan innovaties die door de digitalisering mogelijk zijn. Bijvoorbeeld in het efficiënter produceren waarbij minder afval vrij komt of het slim schakelen in energievraag en -aanbod. Meer en meer bedrijven maken daarbij gebruik van datacenters in plaats van zelf te willen beschikken over servercapaciteit. Die centrale datacenters gaan efficiënter om met energie dan die decentrale servers. Door die efficiëncyslag is wereldwijd het energieverbruik door datacenters vrijwel stabiel gebleven terwijl het dataverkeer fors toenam (<https://www.iea.org/data-and-statistics/charts/global-trends-in-internet-traffic-data-centre-workloads-and-data-centre-energy-use-2015-2021-2>). Nu is het wel zo dat door concentratie van servers er ook

¹ <https://www.nrc.nl/nieuws/2020/06/05/gebroken-beloftes-hoe-de-wieringermeerpolder-dichtslibde-met-windturbines-en-datacentra-a4001882>

concentratie van energiegebruik optreedt. Daarom werken we onder meer in MRA-verband aan een gezamenlijke datacenterstrategie waarbinnen we kijken op welke plek en op welke wijze we bepaalde typen datacenters het beste kunnen faciliteren en welke vestigingseisen gemeenten kunnen stellen om datacenters aan te zetten tot verdere verduurzaming.

VRAGEN INCLUSIEF BEANTWOORDING GEDEPUTEERDE STATEN

Vraag 1:

Hoeveel datacentra zijn er in Noord-Holland en hoeveel zitten er in de pijplijn? Graag uitsplitsing naar groot en klein op basis van stroomverbruik.

Antwoord 1:

Er staan momenteel 57 datacenters in Noord-Holland met een aansluitvermogen van meer dan 1 MW; 2 zgn. hyperscale datacenters met zeer groot stroomverbruik in gemeente Hollands Kroon en 55 zgn. multitenant datacenters in de rest van de provincie. Gegevens over het stroomverbruik zijn gebaseerd op inschattingen van de brancheorganisatie Dutch Data Center Association en Buck consultants; sommige datacenters maken hun gegevens over stroomverbruik niet openbaar. De aansluitcapaciteit voor de hyperscale datacenters is totaal 235 MW. De andere datacenters hebben een aansluitcapaciteit van in totaal 478 MW. Daarbij is het wel relevant dat er een duidelijk verschil bestaat tussen de aansluitcapaciteit en het daadwerkelijke energieverbruik dat lager ligt. Het daadwerkelijk verbruik ligt gemiddeld op zo'n 30-40% van de aansluitcapaciteit. Naast deze bestaande datacenters zijn er vergevorderde aanvragen voor multitenant datacenters voor nog eens 471 MW, naast de in het artikel aangekondigde uitbreiding van de hyperscale datacenters in Hollands Kroon. Die multitenant datacenters vestigen zich vooral in Amsterdam (226 MW) en de Haarlemmermeer (195 MW) vanwege de daar aanwezige hyperconnectiviteit.

Vraag 2:

Hoeveel stroomverbruik bij bestaande en geplande datacentra wordt geleverd door duurzame bronnen, zoals windmolens en zonne-energie? Om hoeveel windmolens en zonnepanelen spreken we dan? Om hoeveel procent van het in Noord-Holland Noord opgesteld windvermogen gaat het?

Antwoord 2:

Volgens opgave van de Dutch Data Center Association wordt op dit moment 98% van de totale aansluitcapaciteit (=464 MW) vanuit duurzame bronnen geleverd. 54% (387 MW) is daarvan afkomstig van wind en zon uit Nederland. Uitgaande van een windmolen van 3 MW komt de 387 MW overeen met 112 windmolens of 4,3 miljoen zonnepanelen op daken van woningen. Uitgaande van het opgesteld windvermogen in Noord-Holland Noord van 1,9 TWh (is ongeveer het vermogen van 198 windmolens van 3 MW in de Kop van Noord-Holland) komt de 387 MW van alle datacenters uit heel Noord-Holland overeen met 57% van het opgesteld windvermogen in Noord-Holland Noord.

Vraag 3:

Hoeveel restwarmte van bestaande en geplande datacentra wordt geleverd aan andere sectoren? Het NRC artikel vermeldt namelijk dat dit nog niet plaatsvindt.

Antwoord 3:

Op dit moment zijn er in Noord-Holland 2 gerealiseerde en 1 vergevorderd project waarbij de restwarmte van datacenters wordt geleverd aan andere sectoren. Dat betreft 2 projecten in Amsterdam, 1 op Science Park en 1 in de Watergraafsmeer, en 1 project in Aalsmeer waar in totaal 80TJ wordt geleverd aan andere sectoren (huishoudens, sportcentra, zwembad, bedrijfspanden). Daarnaast zijn er nog andere projecten die in voorbereiding zijn en lopen er nog verschillende verkenningen naar nieuwe mogelijkheden voor toepassing van restwarmte in Noord-Holland.

De datacenters van Microsoft in Noord-Holland zijn luchtgekoeld, waardoor het datacenter koel blijft met een laag stroomverbruik. De temperatuur van de lucht die wordt uitgestoten bedraagt 22-30 graden Celsius. Microsoft heeft diverse onderzoeken uitgevoerd en geeft aan dat daarvoor nog geen levensvatbaar commercieel hergebruik is geïdentificeerd, maar dat zij blijft zoeken naar nieuwe mogelijkheden.

Vraag 4:

Hoe intensief is het contact met de gemeente Hollands Kroon en Agriport over de ontwikkeling van datacentra?

Antwoord 4:

Er is sinds 2005 bestuurlijk overleg gevoerd tussen de Provincie Noord-Holland de gemeente Hollands Kroon en Agriport B.V. over de ontwikkeling van Agriport. Het bevorderen van het internationaal vestigingsklimaat van de Provincie Noord-Holland was één van de onderwerpen in deze gesprekken (de hoofddoelstelling van het Economisch beleid de afgelopen decennia). De provincie is betrokken geweest bij de acquisitie van de datacentra naar Noord-Holland (zie ook het antwoord op vraag 9). Ook heeft de provincie contact met de gemeente Hollands Kroon over de vergunningaanvragen en benodigde bestemmingsplanwijzigingen.

Vanaf 2017 werken provincie, gemeente en hoogheemraadschap samen aan het Gebiedsplan Wieringermeer. Het doel was een gemeenschappelijk afsprakenkader om de ontwikkelingen in de Wieringermeer in goede banen te leiden en te bespreken waar de datacenters konden komen, in het zogenaamde Agri++ gebied op Agriport. Op 17 maart 2020 stelde het college van BenW aan de gemeenteraad voor om de procedure voor het gebiedsplan Wieringermeer te beëindigen. Er is een motie aangenomen door de raad waarin zij het college vraagt om aandacht te besteden aan de landschappelijke inpassing en waarden van grootschalige ontwikkelingen zoals een datacenter. De provincie Noord-Holland, gemeente Hollands Kroon en HHNK zijn hierover in gesprek met elkaar, waarbij tevens de verkeersontsluiting van het gebied wordt beschouwd.

Vraag 5:

Kunt u de suggestie van grondspeculatie bevestigen, in het NRC artikel verwoord als: 'Zo verkocht grondhandelaar Agriport 36 hectare voormalig boerenland aan Google voor 46 miljoen

euro, die het eind 2019 voor 265 miljoen euro doorschoof naar een Luxemburgs bedrijf van een Texaanse oliemiljardair'?

Antwoord 5:

Wij zijn hier niet bij betrokken geweest en kunnen deze suggestie daarom niet bevestigen of ontkennen.

Vraag 6:

Wie profiteren van de aanleg van windparken en zonne-energie ten behoeve van het leveren van duurzame stroom aan de datacentra? Zijn dat slechts enkele boeren en ontwikkelaars, of de hele bevolking van de gemeente Hollands Kroon?

Antwoord 6:

Van de 99 molens zijn er 82 in bezit van Vattenfall en haar vennoten en de overige molens zijn onderdeel van een testveld van ECN. Zij hebben direct baat bij het windpark. ECN (ECN Wind Energy Facilities) doet samen met nationale en internationale partner onderzoek en experimenten aan de windturbines in het testpark. Fabrikanten van windturbines kunnen samen met ECN prototypes testen, optimaliseren en laten certificeren. Lokale ondernemers profiteren mee van de bouw met producten, diensten en bouwwerkzaamheden.

Er is een Windloket (stichting) opgezet die toeziet op een Burenregeling waarmee omwonenden (ca 330 huishoudens) in een straal van 1250 m rond het Windpark direct profiteren van de opbrengst van het Windpark Wieringermeer. De overige omwonenden in de kernen van de Wieringermeer kunnen met lokale initiatieven en als verenigingen gebruik maken van een Windfonds waar jaarlijks een deel van de opbrengst in wordt gestort.

Vraag 7:

Hoeveel participatie heeft plaatsgevonden bij het plaatsen en plannen van windmolens in Noord-Holland Noord om deze datacentra van duurzame stroom te voorzien?

Antwoord 7:

Het windpark Wieringermeer valt onder de Rijkscoördinatieregeling (RCR) waarvoor rijk en gemeenten samen aan de lat stonden. De overige windparken in Noord-Holland Noord komen voort uit Herstructurering Wind op Land waar de provincie de vergunningen voor heeft verstrekt.

Zowel voor de RCR als voor de Herstructurering Wind op Land hebben participatieprocessen plaatsgevonden waarbij provinciale staten bij de Herstructurering ook uitgebreid zijn meegenomen.

Vraag 8:

Bent u op de hoogte van de rol van de in het artikel genoemde VVD wethouder in de gemeente Hollands Kroon en bent u het met zijn werkwijze eens? Zo ja, waarom? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 8:

Wij zijn bekend met de ambitie van de genoemde wethouder met betrekking tot het stimuleren van de economische groei binnen de gemeente Hollands Kroon en we zijn op de hoogte van zijn rol bij de acquisitie van de datacentra. Wij herkennen wat de wethouder zegt dat in die periode de behoefte aan een economische impuls leidend was. Wat betreft de toekomstige werkwijze verkennen wij momenteel, gezien het beëindigen van het procedure van het gebiedsplan Wieringermeer, samen met Hollands Kroon en HHNK de mogelijkheden voor het opstellen van een integraal kader voor Agriport waarin wordt gekeken naar samenhang van alle bestaande en nieuwe ontwikkelingen op het gebied van energie, water, economie, ruimtelijke inpassing, landschappelijke kwaliteit en verkeer en waarmee vanuit de overheden gestuurd kan worden op de ontwikkeling op en rond het bedrijventerrein.

Vraag 9:

Waarom ging een gedeputeerde mee naar Seattle om de deal te sluiten? Is dit gecommuniceerd met PS?

Antwoord 9:

Op 5 september 2013 zijn Provinciale Staten geïnformeerd over het reisvoornemen van de toenmalig gedeputeerde EZ Van Run naar Seattle.

In het collegeprogramma van 2011 en de Economische Agenda 2011–2015 was aangegeven dat de provincie actief inzet op internationale marketing en acquisitie. Tevens was verwoord dat de provincie daarbij samenwerkt met regionale en nationale partners om internationale bedrijven aan te trekken. De heer Van Run is in 2013 door de directie van Agriport A7 en het Ministerie van Economische Zaken gevraagd om deel te nemen aan een reis naar de Verenigde Staten (VS) om een investering van een Amerikaans bedrijf van € 2 miljard naar Noord-Holland te halen. Overtuiging vanuit de lokale, regionale en nationale overheid is in dit soort trajecten relevant.

De heer Van Run was gevraagd op te treden als woordvoerder bij de ondertekening van het contract tussen Agriport en het betreffende bedrijf, en als spin-off activiteit delegatieleider te zijn bij bedrijfsbezoeken aan bedrijvenparken waar vergelijkbare investeringen plaats hebben gevonden. Daarnaast had het ministerie van Economische Zaken de heer Van Run aangezocht een delegatie naar de VS te leiden:

- voor bedrijven die in Nederland zijn gevestigd (bijv. om te spreken over nieuwe investeringen)
- naar een bedrijf dat zich wilde vestigen in Noord-Holland, maar enige moeite had met vestigingsvoorwaarden. Dit bedrijf heeft zich uiteindelijk in 2015 ook gevestigd in Noord-Holland.

Het is niet uitzonderlijk bij acquisitie van internationale bedrijven dat er in het laatste stadium van de locatiekeuze bestuurlijk contact wordt gelegd met potentiële vestigers.

Vraag 10:

Hoeveel arbeidsplaatsen hebben de datacentra tot nu toe opgeleverd? Welk soort arbeid betreft het en zijn het arbeidsplaatsen die toevallen aan de bevolking van Noord-Holland Noord?

Antwoord 10:

In september 2018 werd de economische impact van de vestiging van Microsoft, Google en Cyrus One in de Wieringermeer door de Dutch Data Association voor de periode 2019 – 2025 geraamd op:

	direct	indirect	geïnduceerd	Totaal
Bijdrage aan het BBP (mln.)	€ 416 (mln.)	€ 229 (mln.)	€ 158 (mln.)	€ 803 (mln.)
Werkgelegenheid (fte)	1429 (fte)	718 (fte)	658 (fte)	2805 (fte)

Bron: Economische Impact – Noord-Amsterdam Datacenter Campus (sept 2018)

‘Ongeveer de helft van de werkgelegenheid komt uit het buitenland, en iets meer dan de helft van de investeringen wordt elders (buiten de regio) uitgegeven. Ondanks dat profiteert zowel de Nederlandse als de lokale economie stevig. Op de lange termijn worden de banen in de datacenters over het algemeen heel lokaal ingevuld. Ook bieden deze banen een interessante mix van vaardigheden, van schoonmaak en catering tot ingenieurs en managers. Bij hyperscales (zoals Microsoft en Google) zien we dat ongeveer de helft van alle werkzaamheden worden verricht door gespecialiseerde (onder-)aannemers. De hoeveelheid bouwwerkzaamheden dat door lokale aannemers en hun medewerkers wordt uitgevoerd is over het algemeen genomen tussen de 20–30%. Als we kijken naar de exploitatiekosten, de investeringen en de personeelskosten om het datacenter te runnen, zien we een sterk lokale invloed: meer dan 90% van de kosten wordt lokaal uitgegeven, van energie tot personeel.’

Bron: Economische Impact – Noord-Amsterdam Data center Campus (sept 2018)

In recente stakeholdergesprekken tussen de Provincie Noord-Holland, de gemeente Hollands Kroon en het Ontwikkelingsbedrijf NHN met Google en Microsoft hebben zij de volgende aantallen arbeidsplaatsen aan ons gemeld:

Microsoft:

900 bouwmedewerkers die het datacenter hebben gebouwd in de periode 2013–2018, 300 permanente arbeidsplaatsen per 2021 in het datacenter in Wieringermeer

Google:

Gedurende de bouwfase 1000 medewerkers.

Google heeft net de eerste 20 ha. datacenter opgeleverd van de in totaal 70 ha. die ze willen ontwikkelen. Als alles operationeel is zullen er 125 medewerkers op locatie werken.

Soort arbeidsplaatsen en Scholing

In veel datacenters kan vooral MBO4 aan de slag, maar omdat vraagstukken complexer worden is er ook hier een opwaartse scholingsdruk aan de gang. De provinciale werkambassadeur heeft

gesprekken gevoerd met zowel Microsoft als Google en gesproken aan de arbeidsbehoefte. Voor Microsoft geldt dat ze een partnership zijn aangegaan met Horizon College in Hoorn en hebben daar datacenterapparatuur geschonken voor praktijkscholing. Microsoft is ook een datacenteracademie begonnen en ze bouwen momenteel aan een curriculum voor scholen, zodat onderwijs aansluit op het werk wat er in datacenters verricht wordt. Deze opleidingsprogramma's worden na de zomer aangeboden aan de regionale ROC's.

Vraag 11:

Mocht deze ontwikkeling niet te keren zijn, kunnen dan de daken van datacentra beschikbaar komen voor zonnepanelen en kunnen de revenuen daarvan naar de lokale bevolking/omgeving gaan? Kunt u dat in vergunningvereisten opnemen?

Antwoord 11:

Wij zijn voorstander van zon op daken maar kunnen dit niet afdwingen. De datacenters hebben aangegeven dat het in verband met de warmteafvoer via het dak niet mogelijk is om daar zonnepanelen op aan te brengen.

In het buitenland wordt bij de bouw van datacenters wel geëxperimenteerd met zonnepanelen op de daken. Daarmee kunnen we in de stakeholdergesprekken verder inzetten op toepassing van zonnepanelen op de daken van datacenters op Agriport.

Vraag 12:

Bent u niet bang dat door de zaken die in het NRC artikel worden genoemd, het draagvlak voor duurzame energie helemaal stilvalt in het noorden van onze provincie? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 12:

Nee daar zijn wij niet bang voor want we doen het nu fundamenteel anders. De RES'en komen bottom-up tot stand. Als een van de partners in de Regionale Energiestrategieën (RES) werken we samen met medeoverheden, netbeheerders, het bedrijfsleven, maatschappelijke organisaties, energiecoöperaties, natuurorganisaties en inwoners om tot keuzes voor hernieuwbare opwekking te komen die kunnen rekenen op bestuurlijk en maatschappelijk draagvlak.

De gemeenten zijn, zoals afgesproken in het Klimaatakkoord en de Startnotitie RES, verantwoordelijk voor de participatie in de RES. Zij worden daarbij ondersteund door de programmaorganisatie RES en een consortium van adviesbureaus gespecialiseerd in participatieprocessen. Ook kunnen gemeenten een beroep doen op ondersteuning vanuit de Participatiecoalitie. De Participatiecoalitie is een samenwerking van energiecoöperaties en natuur- en milieufederaties gericht op het creëren van draagvlak. De Participatiecoalitie kan helpen bij vraagstukken rondom het organiseren van planparticipatie, projectparticipatie en lokaal eigendom. Wij voelen ons als partner in het RES-proces mede verantwoordelijk voor de participatieprocessen en de draagvlakontwikkeling. Daarom ondersteunt de provincie de gemeenten waar nodig, onder andere door het organiseren van bijvoorbeeld kennisdeeldagen en een reflectiecongres.

Daarnaast verwachten wij dat financiële participatie en lokaal eigendom bij concrete zon- en windprojecten bij zal dragen aan draagvlak. Er zijn veel vormen van financiële participatie, met meer of minder risico, waarbij een en ander ook afhankelijk is van het moment van instappen. In het Klimaatakkoord is afgesproken dat we ernaar streven dat 50% van de productie van hernieuwbare opwekking op land in handen komt van de lokale omgeving (inwoners en bedrijven). Dit betreft 50% van het eigen vermogen van de projecten (meestal circa 10 – 20% van de totale projectkosten). In de RES 1.0 wordt een plan van aanpak opgenomen waarin de ambitie van 50% lokaal eigendom verder wordt uitgewerkt. Uiteindelijk is het de bedoeling dat generieke afspraken ten aanzien van projectparticipatie en lokaal eigendom worden overgenomen in nieuw omgevingsbeleid.

Vraag 13:

Wat gaat u doen om alle negatieve ontwikkelingen die het artikel in NRC belicht, tegen te gaan? En als u niet van plan bent om dat te doen, graag een toelichting.

Antwoord 13:

De gedeputeerde EZ voert stakeholder-overleggen met zowel Google als Microsoft, waar tevens de gemeente Hollands Kroon, het Ontwikkelingsbedrijf Noord-Holland Noord en de NFIA bij aanwezig zijn. Hierin kaarten we de issues rondom energie en watercapaciteit, verduurzaming waaronder zonnepanelen op daken, onderwijs en arbeidsmarkt aan. We zijn in gesprek met deze bedrijven en zetten daarin stappen om samen te werken aan een duurzame digitale economie in de Kop van Noord-Holland. De komende periode willen we met Google en Microsoft verder toewerken naar samenwerking in het verduurzamen van het energiesysteem in NHN – want ook Waterstof biedt kansen.